

po vrednosti zemljiš, ktera se zvé po tem, kako se tû ali tam zemljiša prodajajo, v najem (štant) dajejo, po cenitvah zvedenih mož in iz prepisnih bukev. Al tej prenapredbi se zoperstavljajo nove overe. Zemljiša in pohištva niso povsod, tudi v eni deželi ne, enake vrednosti; tû nese posestvo komaj 3 od 100 čistega dohodka, tam 4 itd., dosti kmetij pa je, ki ne nesejo ne 2 gold. od 100. In kako se vse to preminja od časa do časa! In ali bo sosed sosedu sodil, koliko je njegovo posestvo vredno? In še veliko družega je pomisliti. Zato prosi — je sklenil govornik — glavni odbor po meni slavno družbo: naj mu sporočilo dá, da sme ob svojem času vse to storiti, kar se mu bo treba zdelo za varstvo kmetijstva. Zbor je enoglasno prosil, naj glavni zbor vse po svoji previdnosti stori, kar bo za potrebno spoznal.

Gospod V. Čebul je potem vstal in se v imenu podružnice emureške zahvalil gosp. poslancom, ki so šli na Dunaj Njih Veličanstvo cesarja za preklic vinskega davka prosit; še posebno je pa družbinega tajnika gospod prof. Hlubeka prosil, naj bi kakor dozdej tudi vprihodnje se tako iskreno potegoval za blagor kmetijstva. Gospod tajnik se je zahvalil za zaupanje, ki ga družba na-nj stavi in ji je obljubil, da glavni odbor nikdar ne bo v nemar pustil, se potegovati za prid kmetijstva, in da bo na gori omenjene davkovske prenapredbe vso svojo pozornost obračal, da ne bi se primerilo, da bi zraven nepremakljivega posestva (zemljiš in pohištve) se davek naložil tudi na premakljivo posestvo (živino) in tedaj se ne terjat trojni davek.

Ko je še žl. gospod Feyrer željo izgovoril, da bi se zlasti tiste postavbe, ki zadevajo kmeta, v tako jasnem in prostem jeziku oklicovale, da bi za njih razumljenje ne bilo še treba posebnih podukov, kako se imajo izpelevati, je gospod prof. Hlubek besedo poprijel in sledeče govoril: „Gospodje! Truplo rajnega našega predsednika nadvojvoda Joana avstrijskega počiva še v našem mestu. Naša dolžnost, to je, dolžnost vseh 47 podružnic je, da razodenemo rajnkemu še enkrat bridko žalost, da nas je zapustil, in izrečemo serčno zahvalo za vse, kar nam je v blagem življenji svojem storil. Snidimo se jutri eno uro pred začetkom velikega zbora v hiši deželnih stanov in podajmo se odtod v slovesnem redu v mauzolej, da smo tam pri sveti maši in slovó vzamemo od nepozabljivega predsednika svojega“.

Le en glas vseh pričujočih, ktere je ta beseda živo ganila, je bil, da! — in drugo jutro ob poli osmih je bila velika množica v mauzoleji pred trugo neumerlega Gospoda zbrana; knez in škof Otokar Maria grof Attems so maševali in blagoslovili truplo rajnega.

Po maši so se podali družbeniki v veliki zbor.

(Dalje sledi.)

Kako s pridom sočivje obdelovati.

Sočivja pridelujemo na Krajskem veliko, posebno dobro se pa obnaša na ljubljanskem močvirji ali mahu (morastu). To vidši tukajšni gospodarji so se kaj pridno lotili obilo sočivja, zlasti pa fežola saditi.

Da pa se sočivja sploh, kjerkoli in zlasti na mahu, obilo pridelata, je treba tako-le ravnati:

Svét, kamor misliš saditi sočivja, ne smé ne pust, pa tudi ne močno gnojen ali masten biti. Zatoraj rodi sočivje posebno dobro po repi, po krompirji, na njivi napeljami s cestnim blatom, zlasti v novišu, ako se mu v jamice nekoliko starega gnoja ali cestnega blata natrosi. Fežol, na pregnojno njivo sajen, norí, je pernat, pa malo rodi; vпусти zemlji pa medlí in slabo pleni.

Da pa fežol bogato rodi, ga je treba po samče, ne pa po 4 ali 6 zern skup saditi ali pa celó enako žitu sejati in zavleči. Samčno sajenje se ročno izdeluje, ako eden čez kraje (lehe) po čevlji saksebi z grabljami dva persta

globoke grabničke dela, — drugi za njim fežol po 4 perste saksebi va-nje meče, — tretji pa za njima spet z grabljami grabničke plitvo zasipa.

Tako ravnanje dá vsakemu stebelu potrebni prostor, dostojni živež in pa zraka toliko, da se more košato obrasti in dobro roditi.

Tako obdelovanje se prileže vsem sortam pritličnega fežola.

Da pa natični fežol dobro rodi, naj se tako-le sadi:

Natični fežol potrebuje veliko živeža iz zemlje; zato je treba mu dobro pognojiti. Ako hočeš, da ga boš obilo pridelal, sadi ga na kraj (leho) k večjemu tri čevlje širok; ako je mogoče na dolgo, ne pa kraj pri kraji. Sajenje pa tako-le opravi: Na pripravljeni kraj (leho) po dva čevlja saksebi na dolgost in na širjavo preklje terdno natakni; potlej pa krog vsake preklje kake 4 perste deleč po 6 do 8 fežolov posadi.

Kadar je posajen fežol skalil in perve peresca dognal, ga je treba okopati in čisto opleti. Potem ga pusti pri miru.

Natičnemu fežolu je treba odgnane terte na preklje ovijati, da se vsako kolo svoje preklje prime. Če po ocvelem fežolu plevél hudo divjá, ga je treba populiti, sicer ti veliko stročja odleti, in pridelka bo veliko manj kakor si ga pričakoval.

Takošno ravnanje s fežolom se obilo splača; seme se ti, kakor je sorta, 20krat, tudi 100krat poverne.

Najbogatejša sorta je beli samozernec, pritlikovec; sploh dá po 100 do 300 in še več zern vsako steblo. Vsaka rodovitna zemlja se mu prileže; pred sred maja sajeni dozori do konca avgusta (vélikega serpana), se naglo skuha in je prav ješč in dobrega okusa. V stročji pa ni za jesti.

Beli fežol z rudečo muho (moštrancar), tudi pritlikovec, in podolgasti rudeč fežol s črnimi čarami (na Krajskem „hrovat“ imenovan), tudi pritlikovec, sta tudi rodovitna; v prvi polovici maja sejana dozori do male maše (malega Šmarna); sta sicer terdega stročja, pa se naglo skuhata in sta dobrega okusa.

Rumena fežolica je rodovitna kakor ravno imenovane sorte; ob enakem času sajena že pred velikim Šmarnom dozori; je tudi pritlikovka, terdega stročja, mehka za kuho, okusa pa manj dobrega.

Limončar, čisto zelen fežol z belo muho, najžlahniši pritlikovec, je rodoviten, dozori, navadni čas sajen, do konca avgusta. Mokrota, pa tudi suša mu rada škodujeta. Sajen mora biti daleč od vsake druge sorte fežola, zlasti od takih, ki niso bele barve, sicer se preverže, zgubi svoj dober okus, svojo lepo barvo, zraven pa tudi to dobro lastnost, da ni več, kakor pred, mehkega stročja in enak natičnim sortam dober za jesti v stročji (v kózlilo).

Češnjavec je dvoje sorte: eden je pritlikovec, drugi pa natičnik; oba sta si podobna; oba imata mehko stročje in sta dobrega okusa; tudi oba dobro plenjata. V prvi polovici maja sajeni dozori proti koncu avgusta, natični do sred kimovca. Obojega se na Krajskem obilo sadi.

Voščeneec (Wachsfisole), natičnik, je zavolj posebne dobrote stročja natičnega češnjaveca močno spodrinil. Tudi v zernji je sladak, sosebnost okisan je prav dober.

Orlovec (Adlerfisole), tudi natičnik, plošnjato-okrogel, bel z lepim črnkastim cesarskim orlom okoli muhe; je zlo rodoviten, dober za jesti v stročji pa tudi v zernji; dozori do sred kimovca.

Hitričar (früheste Mistbettfisole), podolgata črna sorta z belo mušico, pritlikovec, zato iskan, ker najzgodše cvetè in okusno stročje dá. Dorašeno stročje postane žilasto in terdo, tudi dozoreli fežol ni posebnega okusa.

Še drugih mnogih sort fežola je, pa jih nisem skusil. Samo kostanjevec sem tudi sadil, pa sem ga opustil, ker ni bil dosti hvaležen.

Sedaj pa še nekoliko od graha.

Grah tirja ravno tako pripravljen svet kakor fežol, in bode tudi najboljše rodil, ako ga enako fežolu sadiš.

Vsaki sorti graha je treba vejnatnega natiča; toda visoke sorte mora imeti visok, nizke sorte pa nizek natič.

Nektere sorte so z mehkim (Zuckererbsen), druge z terdim stročjem (Auslöserbsen); nektere dozore od sred aprila do kresa, druge še le do velikega Šmarna.

Sploh velja od tega sočivja, da po prvi polovici maja sajeno slabo plenja, ker pride cvetenje v topli čas, v katerem se zlo obleti.

 Vse sorte imenovanega sočivja lastnega pridelka morem nekoliko za seme oddati, pa tudi travnega semena mačjega repa in pahovke. Dr. Orel.

Gospodarska skušnja.

(Z ogljem vred se z velikim pridom sejejo mnogotere korenstva) kakor korenje, čebula, peteršilj in še druge. V ta namen se oglje v prah zmelje in na 1 lot semena se vzame 12 do 15 lotov ogljenega praha; oboje skup se seje potem po navadi. Nobeden ne verjame, kdor ni sam skusil, koliko oglje pomaga, da vse hitrejšje raste in debelejšje prihaja. „Slov. Nov.“

Cena dragih ali žlahnih kamnov.

Po „Živi.“

Cena dragih kamnov se ravna po lepoti in enakosti barv, njih obliki in lesku in pa po njih velikosti. Velikost kamnov se določuje po vagi, in sicer po karatih; takošnih karatov gré 85 na 1 lot, in vsak karat se deli na 4 zernike ali grane. *)

Cena demanta nebrušenega, 1 karat težkega, znaša blizo 20 gold. Hočemo pa ceno težkega nebrušenega demanta izrajtati, moramo teh 20 gld. s četvercom (kvadratom) karata pošteti; potem takem bode tedaj veljal nebrušeni demant

dvakaratni 80 gold., ker $2 \times 2 \times 20$ je 80,

trikaratni 180 gold., ker $3 \times 3 \times 20$ je 180 itd.

Brušeni demant zgubi sploh polovico svoje teže; zavoljo tega brušeni demant, 1 karat težki, velja skor toliko kot nebrušeni dvakaratni, namreč 80 gold. Cena težjih brušenih demantov se izrajta, ako teh 80 gold. poštevaš s četvercom karatov; potem takem bo brušeni demant veljal

2karatni 320 gold., ker $2 \times 2 \times 80$ je 320

3karatni 720 gold., ker $3 \times 3 \times 80$ je 720

10karatni 8000 gold., ker $10 \times 10 \times 80$ je 8000 itd.

To pravilo velja pa le za demante, kateri ne vagajo več kot 20 karatov. Pri večjih demantih raste ta cena v manjši primeri, ker se redko kdo najde, ki bi toliko dnarja po nepotrebnem potrosil.

Najdražji kamen za demantom je rubin, in če je posebno lep, je tudi tako drag kakor demant. Navadno se plača za brušeni rubin $\frac{1}{4}$ karata težki 3 gold. za 1 karat težkega 30 gold., 2 karata 90 gold., 3 karate 250 gold., 4 karate 360, 5 karatov 500 gold.

Modri safir je cenejši, kakor rubin; brušeni navadno velja 1 karat težki 15, 2 karata 30 gold., 3 karate 45, 5 karatov 80 gold. itd.

Spinel ima po barvi in jasnosti različno ceno, najdražji je rožni spinel (rubin blede ali balas imenovan), ki se ceni za polovico manj kakor demant enake velikosti.

Česki granat ali pirop je večidel majhen; velikost se šteje potem, koliko jih na 1 lot gré. Nebrušenih českih granatov velja 1 lot s 40 kamniči 5 gold. in pol, s 60

kamnički 3 gold. 25 kr. itd. Granati, katerih gré več kot 400 na 1 lot, se ne brusijo. 1 funt brušenih in za navlekovanje ali nabiranje prevertanih najmanjših granatov (400 na 1 lot) velja 16 gold., 1000 nekoliko večjih brušenih pa že 140 gold.

Pravi smaragd je po jasnosti, barvi in lesku različne cene. Če je lep zelen in brez madeža, velja 1 karat (brušeni) 20 gold.; če je posebno žive barve in krasnega leska, pa velja 1 karat že 40 do 55, 2 karata čez 100 gold.

Beril (Aquamarin) se pogostoma nahaja, je blede barve in tedaj dosti dober kup. V Londonu so prodali 4 funte težkega za 6000 gold.

Topasi imajo po barvi in jasnosti različno ceno; najdražji so rožni (brazilijski) in brezbarvni; zato včasih rumene topase žgejo, da bi rudeče naredili, pa to ne obvelja rado. Lepi rožni topasi imajo ceno demantov. 1 karat brezbarvenega (nebrušenega) topasa velja čez 15 gold. Veliko cenejši je saksonski topas, blede rumene barve; 1 funt takih nebrušenih se kupi za 12 — 48 gold.

Dragi opal se šteje med najdražje kamne; velikih in čistih kosov je malo. Največji dosedaj najdeni vaga 34 lotov in se ceni na pol milijona gold.

Tirkis pravi (temnosinec, po rusko biruza) se nahaja le v Perzii; kamen grahove debelosti velja 8 do 10 gold. Mnogo cenejši je tirkis nepravi iz Sibirije; prav za prav so to kosci zobov predpotopnih žival; njih modra barva izvira od primešanega fosforokislega železnega kisljanca.

Cirkon ali hiacint nima velike cene; kamen 5 čert v premerniku ne velja več od 20 gold.

Krisoberil je tudi dober kup; le če opalisuje, je dražji.

Krisolit (olivin) je mehek in je malokrat lepe barve; brušen 1 karat težek kamen velja 4 do 5 gold.

Strelíce (gorski kristal, Bergkrystal) tudi česki demant imenovan, se brusijo na podobo brilantov; majhni, čisti pa lep brušeni kamni veljajo 1 do 3 gold., večji 8 do 10 gold.

Ametist je dražji od strelíc; cena njegova se ravna po jasnosti in živosti barve. Lepo brušen 1 karat težki ametist velja 1 do 10 gold., debelejši do 10 karatov težki se plačujejo po 60 do 70 gold.

Mačje oko (Katzenauge) je zavolj izverstnega bleska zlo obražtan kamen. Lešnikove debelosti velja 200 do 300 gold.; pa tako velik se redko najde.

Krisopras (kakor jabelko zelen) je drag, ako je žive barve in čist; veliki, lep brušeni krisoprasi veljajo po 100 do 150 gold.

Karneol (kervave barve) in heliotrip (zelen z rudečimi pičicami) se ne rabita za lepote, ampak le za tobačnice, pečatne kamne in take reči. Kakor sta čista in lepe barve, taka jima je cena. Lep pečatni kamen iz karneola utegne do 50 gold. veljati; manj lepi so cenejši.

Od tiste dôle, ko so znajdli s pisanim steklom (glažom) žladne kamne ponarejati, je cena njih zlo padla. Taki ponarejeni kamni so pravim včas tako podobni, da se težko razločijo. Edino znamenje pravih žlahnih kamnov je njih terdost. Vsak ponarejen kamen je tako mehak, da se dá z ostrim robom strelíc (gorskega kristala) ali kresivnim kamnom risati. Med žlahnimi kamni se dasta le opal in pa tirkis s kresivnim kamnom opraskati; vsi drugi so terdejši. Opalu pa ta mehkoba nič ne škoduje, ker se opal zavoljo svojih spremenljivih barv nikakor ponarejati ne dá.

Slovenski Leander.

Novela po narodni kranjski povedki.

I.

„Ne vem, zakaj nocoj ne morem spati, kaj me vendar moti?“ — tako godernja Ajta, logarova žena v ozki hišici

*

*) Treba je pa razloček delati med karatom zlatim in med karatom dragotinarskim (juvelirskim). Zlati karat je štiri in dvajseti del ($\frac{1}{24}$) marke, tedaj več kot pol lota, tako, da že skoraj 48 dragotinarskih karatov obsega.